

VAGGERYDS
KOMMUN

Förslag till

Delprogram civil beredskap

Utgör styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap

Antaget av kommunfullmäktige 2024-xx-xx §xx

Ansvarig förvaltning: Räddningstjänsten

Ansvarig tjänsteman: Beredskaps- och säkerhetssamordnare

Innehåll

Inledning	3
Övergripande styrning.....	6
Övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys	9
Kommunens ambitioner i arbetet med geografiskt områdesansvar	10
Förmågehöjande åtgärder inom civil beredskap	12

Inledning

Detta dokument är ett underliggande dokument till det övergripande styrdokumentet "Handlingsprogram trygghet och säkerhet". Delprogrammet utgör styrdokument för Vaggeryds kommuns arbete med civil beredskap, det vill säga krisberedskap och civilt försvar.

Nationell styrning

Kommunens styrning inom området civil beredskap utgår från följande författningar:

- Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)
- Förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH)
- Kommunallag (2017:725)

Utöver dessa författningar har Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) tecknat två överenskommelser på området, en för krisberedskap och en för civilt försvar. I dessa överenskommelser tydliggörs bland annat kommunens ansvar för den civila beredskapen inom sitt geografiska område samt vilken lokal styrning som ska finnas i form av styrdokument och planer.

Värden som ska skyddas

I samhällets civila beredskap ingår att alla aktörer ska samverka för att skydda de nationella skyddsvärdena:

- Människors liv och hälsa
- Samhällets funktionalitet
- Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter
- Miljö och ekonomiska värden
- Nationell suveränitet

Grundläggande principer inom civil beredskap

Civil beredskap bygger på att samhällets ordinarie verksamhetsansvariga förebygger och hanterar olyckor och störningar av mindre omfattning. Vid allvarliga händelser och störningar i samhället kan resurserna behöva förstärkas. Den civila beredskapen är alltså den förmåga som skapas i alla aktörers dagliga verksamhet och inte i en utpekad organisation eller hos en enskild aktör. Detta synsätt förstärks med hjälp av de nationella krisberedskapsprinciperna:

Ansvarsprincipen – Den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer har också motsvarande ansvar vid störningar i samhället. Aktörer har även ett ansvar att agera i osäkra lägen. Den utökade ansvarsprincipen innebär att aktörerna ska stödja och samverka med varandra.

Närhetsprincipen – Samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Likhetsprincipen – Aktörer inte ska göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver. Verksamheten ska under samhällsstörningar fungera som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt.

Kommunens övergripande strategi

I kommunens strategiska hållbarhets- och utvecklingsprogram anges kommunens vision, värdegrund och övergripande mål.

Vaggeryds kommun har en vision som säger att vi ska vara en plats att göra skillnad. Visionen ska förverkligas genom att de som bor, lever och verkar här arbetar tillsammans för att uppnå fyra övergripande mål för hållbar utveckling:

Vaggeryds kommun ska vara en plats:

1. med hållbar samhällsutveckling och tillväxt i hela kommunen
2. med hög sysselsättning, ett varierat näringsliv och en utbildning med god kvalitet
3. med en hög kunskapsnivå, en aktiv fritid och ett rikt kulturliv - för en god hälsa
4. som är attraktiv, trygg och tillgänglig - där alla känner delaktighet och kan påverka

Kopplat till *mål 1 Hållbar samhällsutveckling* finns skrivningar om beredskap mot oönskade händelser där det tydliggörs att kommunen ska ha en beredskap inför olika former av oönskade samt extraordinära händelser.

Kopplat till *mål 4 Attraktivitet, tillgänglighet, demokrati och trygghet* finns skrivningar om både faktisk och upplevd trygghet i samhället.

Den enskildes grundläggande förmåga

Enskilda personer, företag och organisationer måste ha en grundläggande förmåga att klara de påfrestningar som samhällsstörningar kan föra med sig. Bortfall av exempelvis el, datakommunikation, telefoni och vatten kan bli följden av olika händelser. Var och en måste se till att rusta sig enligt gällande rekommendationer från MSB. Detta skapar möjligheter för kommunen att använda de samlade resurserna till dem i samhället som behöver hjälpen mest.

Kommunens arbete för att stödja enskilda

När den enskildes förmåga inte räcker till kan kommunen stötta på olika sätt. Kommunen har förmågan att upprätta ett antal geografiskt utspridda trygghetspunkter som till viss del kan tillgodose

fyra basala behov hos invånarna i form av värme, el, vatten och säkerställd information när den egna förmågan och förberedelserna inte längre räcker till. Kommunen ska även samverka med civilsamhället och ska särskilt tillgodose behoven hos dem som av olika anledningar har svårt att klara sig själva.

Övergripande styrning

Den civila beredskapen involverar såväl förvaltningar som kommunala bolag och kommunalförbund. Varje förvaltning och bolag ansvarar för, och driver, sitt eget arbete med civil beredskap. Samordningsansvaret för arbetet ligger på räddningstjänsten.

Styrande dokument

Följande dokument ska enligt överenskommelsen¹ antas senast 31 december under den nya mandatperiodens första år:

- Styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap (detta dokument)
Beslutas av kommunfullmäktige
- Reglemente för krisledningsnämnden
Beslutas av kommunfullmäktige
- Krisledningsplan - Plan för hantering av extraordinära händelser
Beslutas av kommunstyrelsen
- Utbildnings- och övningsplan – bilaga till krisledningsplanen
Beslutas av kommundirektören

Till krisledningsplanen hör också en plan för POSOM (psykiskt och socialt omhändertagande), en plan för information och kommunikation vid samhällsstörningar samt handledningar för stabsarbete och andra rutiner som krävs för en effektiv krisledning.

Grundläggande principer och metoder

Vaggeryds kommuns arbete med beredskap och hantering av samhällsstörningar bygger på den svenska modellen med principerna ansvar, likhet och närhet som beskrivs i inledningen. Principerna gäller såväl vid planeringen av den civila beredskapen som vid en inträffad händelse eller samhällsstörning som kräver krishantering. Det innebär att den som ansvarar för en verksamhet i vardagen ansvarar också för den i en kris och under höjd beredskap.

Kontinuitetshantering

Kommunen ska arbeta med kontinuitetshantering som systematiskt arbetssätt i de kommunala samhällsviktiga verksamheterna. Varje förvaltning/bolag ansvarar för att identifiera de samhällsviktiga processer och uppgifter som finns inom ansvarsområdet samt för att vidta de förmågehöjande åtgärder som krävs och ta fram kontinuitetsplaner för det som inte får avstanna. Förvaltningar och bolag ska också bedriva ett eget arbete med beredskapsplanering, utbildning och övning.

Samordningsrollen

Räddningstjänsten har ett samordnande uppdrag för kommunövergripande civil beredskap och fungerar som metodstöd och bollplank för förvaltningar och bolag. Räddningstjänsten ansvarar också för de övergripande styrdokument, planer och rutiner som finns inom området.

¹ Se sidan 3, avsnittet om nationell styrning.

Ansvarsfördelning för civil beredskap

Förvaltningar och bolag ska delta i följande delar av kommunens samlade arbete med civil beredskap och krishantering:

- Risk- och sårbarhetsanalys (RSA)
- Olika typer av kommunövergripande planeringar, övningar och utbildningar
- Rapportering av lägesbild inför och vid inträffad händelse
- Krisledningsarbete vid inträffad händelse
- Utvärdering efter inträffad händelse
- Självständigt arbete med exempelvis kontinuitetshantering, planering, utbildning och övning
- Samarbeten, analyser och åtgärder för att hantera de hot som följer av ett förändrat klimat
- Tertiärrapportering säkerhet och beredskap

Det finns ett nätverk med kontaktpersoner för arbetet med kontinuitetshantering på förvaltningar och bolag. Nätverket samverkar även i andra frågor kring civil beredskap. Syftet är att tillsammans komma framåt i arbetet, utbyta erfarenheter och lösningar samt att undvika dubbelarbete.

Bygga förmåga

För att ha en god förmåga att leda i kris behövs fyra huvudsakliga byggstenar:

- Planer och metoder
- Organisation
- Personal/kompetens
- Teknik

Förvaltningars och bolags förmåga

Varje förvaltning och bolag ansvarar för krisledning inom sitt verksamhetsområde och att delta i samverkan med övriga berörda aktörer. I ansvaret ingår också att ta hjälp av den övergripande krisledningsorganisationen när den egna förmågan inte räcker till.

Kommunens förmåga

Kommunen som organisation ska i sin tur ha förmåga att hantera tre krisledningsuppdrag:

- Leda sin egen organisation i kris
- Ta sitt geografiska områdesansvar på lokal nivå
- Delta när länsstyrelsen utövar sitt regionala områdesansvar

Beroende på händelsens karaktär kan och ska den hanteras på olika nivå i kommunkoncernen.

Krishantering

Krishantering på lokal nivå i förvaltning eller bolag

En händelse som är lokal på så sätt att den endast berör den egna förvaltningen/bolaget hanteras i den egna verksamheten enligt ansvarsprincipen. Chefen för verksamheten har ansvar för att rapportera till högre chef och till egen nämnd/styrelse.

Krishantering i central krisledning

Om en händelse involverar flera verksamheter eller ett större geografiskt område behöver den parallellt hanteras i central krisledning.

Krisledningsnämnd vid extraordinär händelse

Om tjänstemannaledningen gör bedömningen att en händelse är extraordinär och inte kan hanteras i ordinarie strukturer kan rekommendationen till kommunstyrelsens ordförande bli att krisledningsnämnden behöver träda i kraft. Det är kommunstyrelsens ordförande, i sin roll som ordförande i krisledningsnämnden, som formellt fattar beslut om att denna träder i kraft.

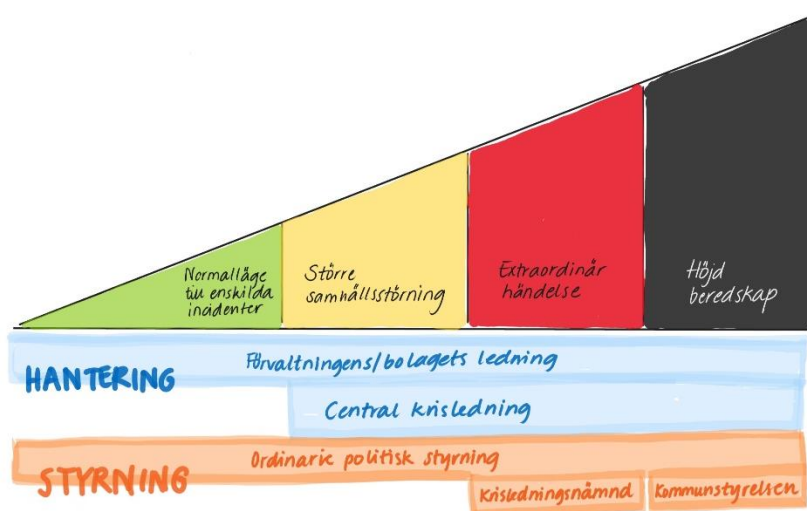
Lagen definierar en extraordinär händelse (1 kap. 4 § 2006:544) på följande sätt:

”Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller landsting”

Mer om ledningen av kriser återfinns i dokumentet ”Krisledningsplan – tillika Plan för hantering av extraordinära händelser”.

Höjd beredskap

Vid höjd beredskap gäller samma principer som vid fredstida händelser; ansvar, likhet och närhet. Skillnaden i politisk styrning är att kommunstyrelsen fungerar som högsta politiska instans.

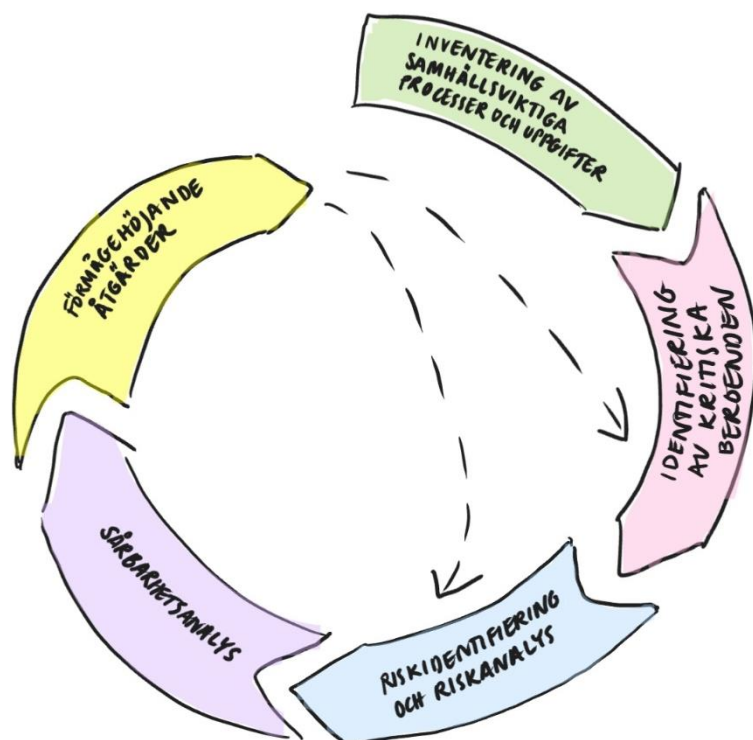

Figur 1. Nivå på hantering och styrning under olika typer av samhällsstörningar och påfrestringar i samhället.

Övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys

Kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys finns beskriven mer i detalj i den rapportering som gjordes till Länsstyrelsen i Jönköpings län i oktober 2023 under avsnittet "Arbetsprocess och metod".

Kort kan processen sammanfattas med att alla kommunala verksamheter har inventerat sina samhällsviktiga processer och uppgifter i sitt kontinuitetsshanteringsarbete. Det är dessa processer och uppgifter som säkerställs genom den fortsatta processen som mynnar ut i förmågehöjande åtgärder. Uppföljning av arbetet med att reducera sårbarheter och höja förmåga sker genom kommunens tertialuppföljning, återkommande dialog i kommunledningsgruppen samt årliga dialoger om säkerhet och beredskap med ledningspersoner i förvaltningar och bolag.

Figur 2. Arbetet med risk- och sårbarhetsanalys är ett löpande arbete som sker systematiskt och kontinuerligt. Från "Förmågehöjande åtgärder" går pilen antingen tillbaka in i "Identifiering av kritiska beroenden" eller "Riskidentifiering och riskanalys" för fortsatt arbete. Om någon samhällsviktig process eller uppgift har tillkommit går istället pilen åter in i det första steget "Inventering av samhällsviktiga processer och uppgifter".

Kommunens ambitioner i arbetet med geografiskt områdesansvar

Kommunen har utifrån sitt geografiska områdesansvar ett behov av att samverka för att samordna lokala aktörer inför och vid händelser. Kommunen har också en viktig roll och ett ansvar i regional samverkan.

Samhällsviktig verksamhet inom det geografiska området

En del i arbetet med skydd av kommunens samhällsviktiga verksamhet är samverkan med externa resurser, aktörer eller verksamheter. Deltagande och utformning av det lokala arbetet faller huvudsakligen på räddningstjänsten som samordnande funktion. Det kan även beröra andra kommunala verksamheter genom deltagande i regionala seminarier och/eller workshops eller genom att det kan påverka kommunens interna arbete.

Lokal samverkan inom det geografiska området

Inför händelser

Det finns ett behov av att utveckla en samverkan för att förbereda inför särskilda händelser tillsammans med lokala aktörer. Detta omfattar både att dela underlag och samverka i förberedelserna för att kunna hantera särskilda händelser samt att samverka om skydd av samhällsviktig verksamhet. Kommunens samverkan med det lokala näringslivet, föreningslivet, kyrkor och frivilligheten är stark. Det är viktigt att denna samverkan utvecklas med samhällets robusthet i åtanke för att göra förutsättningarna för samverkan vid samhällsstörningar tydliga på förhand. Denna samverkan behöver ske såväl i de respektive kommunala verksamheterna som på övergripande nivå i kommunkoncernen.

Det finns flera verksamheter hos olika aktörer som kan definieras som samhällsviktiga. Det gäller exempelvis sjukvård, polis, el-/teledistributörer och transportsystem, alltså det som alltid måste fungera för att samhällets grundläggande funktioner ska kunna upprätthållas. Flera av dessa funktioner är beroende av andra aktörer och funktioner. Det går därför inte att planera den samhällsviktiga verksamheten för varje enskild aktör isolerat. Behovet av att ta reda på vilka beroenden som är kritiska och vilka funktioner som behöver säkras upp är ett gemensamt intresse för olika aktörer.

Under händelser

Vid händelser som kräver inriktning och samordning av krisberedskapen på lokal nivå har kommunen ansvaret för att bjuda in berörda aktörer till en lokal ISF (inriktnings- och samordningsfunktion). Grunden i ISF utgörs av representanter för den kommunala tjänstemannaledningen tillsammans med lokala aktörer som behövs för att hantera händelsen. Såväl kommunala och privata bolag som kommunalförbund och andra aktörer kan utgöra viktiga delar i den lokala ISF-funktionen. Målet med ISF är att träffa överenskommelser om hur den gemensamma hanteringen ska samordnas och prioriteras. Överenskommelsen baseras på en aktörsgemensam lägesbild.

Efter händelser

All samverkan behöver utvärderas för att underlätta framtida samarbete. Detta ska göras tillsammans med de aktörer som haft en roll i hanteringen av händelsen.

Regional samverkan

I det regionala perspektivet samarbetar Vaggeryds kommun med andra kommuner, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Polismyndigheten, Region Jönköpings län, Forsvarsmakten, SOS Alarm, Trafikverket och övriga myndigheter för att ta det geografiska områdesansvaret. Detta görs inom ramen för det som kallas F-samverkan.

F-samverkan är länets gemensamma forum inför, under och efter händelser som behöver hanteras gemensamt. Samverkan syftar främst till att samordna arbetet inom länet men är också länets gemensamma kontaktyta gentemot nationella aktörer. Det är angeläget att kommunen fortsätter vara en aktiv del av F-samverkan och bidrar till den fortsatta utvecklingen av det gemensamma arbetet.

Förmågehöjande åtgärder inom civil beredskap

Det är viktigt att kommunen arbetar systematiskt och kontinuerligt med att höja förmågan att möta utmaningarna i en ständigt föränderlig omvärld. Det handlar såväl om att hantera vardagens oönskade händelser till större samhällskriser och höjd beredskap.

De viktigaste prioriterade uppgifterna för kommunen under mandatperioden är:

- Kontinuitetshantering
- Kompetenshöjning gällande totalförsvaret
- Säkerhetsskydd och skydd av samhällsviktig verksamhet
- Krigsorganisation och krigsplacering

I ”Handlingsprogram Trygghet och säkerhet” återfinns fyra prioriterade satsningar inom området civil beredskap. Dessa beskrivs nedan med kommentarer om vad som är genomfört och vad som ska göras under denna mandatperiod.

Samtliga prioriterade satsningar finns beskrivna mer i detalj i den åtgärdsplan som hör till *Risk- och sårbarhetsanalys 2023*.

Prioritering i Handlingsprogram Trygghet och säkerhet	Genomfört	Genomförs mandatperioden 2023-2026
Vaggeryds kommun ska införa och etablera kontinuitetshantering som metod i den ordinarie planeringen inom kommunala samhällsviktiga verksamheter. Räddningstjänsten ska bistå med kompetenshöjning inom området och stödja och samordna arbetet med kontinuitetshantering som metod inom förvaltningarna.	Metoden kontinuitetshantering är införd och utgör grunden i kommunens arbete med att säkerställa robustheten i samhällsviktig verksamhet. Räddningstjänsten fungerar som metodansvarig och metodstöd för förvaltningar och kommunala bolag.	Fortsatt arbete med åtgärder utifrån genomfört kontinuitetsarbete. Fortsatt arbete med att ta fram och dokumentera kontinuitetsplaner för de utpekade samhällsviktiga processerna och uppgifterna.
Vaggeryds kommun ska verka för att stärka säkerhetskulturen. Detta skall uppnås genom medvetenhöjande och utbildande insatser i form av information och rutiner.	Utbildningsinsats inom informations- och cybersäkerhet är genomförd. Konceptet säkerhetsutbildning för samtliga medarbetare har fått en nystart.	Fortsatt satsning på utbildning inom informations- och cybersäkerhet. Säkerhetsutbildning kommer att fortsätta genomföras för samtliga medarbetare i kommunen.
Vaggeryds kommun ska höja sin förmåga att bistå civilsamhället genom att skapa rutiner för trygghetspunkter inom kommunens geografiska område. Kommunen ska verka för att engagera frivilliga organisationer för att upprätta och driva trygghetspunkter och på så vis uppnå samverkan mellan flera aktörer.	Det finns materiel för att upprätta sex kompletta trygghetspunkter på olika platser i kommunen. Förmågan att upprätta trygghetspunkter finns i räddningstjänstens organisation.	Särskilt utpekade lokaler samt bemanningen ska lösas. Ytterligare två trygghetspunkter ska utarbetas enligt kommunens strategiska hållbarhets- och utvecklingsprogram.
Vaggeryds kommun ska höja sin förmåga att driva samhällsviktig verksamhet med hjälp av reservkraft samt säkerställa tillgång till bränsle för elverk och fordon upp till en vecka.	En sårbarhetsbedömning är gjord inom ramen för arbetet med kontinuitetshantering och risk- och sårbarhetsanalys. Både reservkraft och drivmedelsförsörjning finns med i åtgärdsplanen som hör till risk- och sårbarhetsanalysen.	Konkreta förmågehöjningar avseende reservkraft och bränsle kommer att genomföras under mandatperioden, bland annat med hjälp av de särskilda investeringsmedel för förstärkt krisberedskap som beviljats i budgetprocessen för 2024-2026.